elsö sengeie(az hitben,)és az sienteknec való siolgálatra adtac magokat.

16 Hogy tijs az ollyanokat megbetsülliétec, mind azockal egybe az kic siolgálnac és munkalodnac(az egyházi siolgálatban.)

17 Öruendezec pedig az Stephanánac, Fortunatusnac, és Achaicus iöueteleknec, mert az mi fogyátkozásom vólt, az tiétüol létetekért, öc bę töltöttéc.

18 Mert megvijtottac, mind az én lelkemet, mind az tiéteket.

19 Köszöntenec titeket az Asiabéli gyülekezetec, Köszöntenec titeket az Wrban felötte igen az Aquila és Priscilla, az gyülekezettel egybe melly az ö házoknál vagyon.

20 Köszöntenec titeket mind az atyafiac, köszöntsétec egymást sient tsókolással.

21 Köszönetet iroc énis Pál az én sáiátt kezemmel.

22 Valaki nem siereti az Wr Iesus Christust, légyen átkozott, és Istentül öröcké el vettetett.

23 Az Wr Iesus Christusnac kegyelme legyen ti veletec.

24 Az én sierelmem légyen mindnyáián veletec, az Iesus Christusban, Amen.

PAL APASTALNAC CORINTHVS VAROSBA IROTT MASODIC LEVELE.

ELSÖ RESz.

PAl, Iesvs Christusnac Apastala, az Istennec akaratyából, és az Timotheus atyafiu, az Istennec gyülekezetinec, melly Corinthusban vagyon, mind az sienteckel egybe, kic vadnac egész Achaiában.

2 Kegyelem néktec és békesség az Istentöl az mi atyánktól, és az WR Iesvs Christustól.

3 a Aldott az Iſten és à mi Wr Iesus Chriſtuſnac Attya, az irgalmaſſágoknac Attya, és minden vigaztaláſnac Iſtene.

a: Az kőſſönetnec vtánna az Apoſtal hálákat ad Iſtennec az nyomoruſágokban es haboruſágokban valo vigaztaláſert.

4 Hogy minket vigaztal minden háboruſágunkban, hogy mijs vigaztalhaſſunc minden nyomoruſágban eſteket, azzal az vigaztaláſſal mellyel minket Iſten vigaztal.

5 Mert miképpen bőuőlkődnec mi bennünc az Chriſtus ſienuedéſi, azonképpen bőuőlkődic az mi vigaztaláſunkis az Chriſtus által.

6 Ha nyomoruſágot ſienuedünkis pedig, az ti vigaztaláſtokért és iduőſſégtekért ſienuedünc, melly (vigaztalás) léſien vgyan azon nyomoruſágoknac türéſében, mellyeket mijs ſienuedünc: Ha vigaztaláſt véſſünkis az ti vigaztaláſtokért és Iduőſſégtekért véſſüc, mi nékünc pedig erős reménſégünc vagyon ti felőletec.

7 Mert tudgyuc hogy ti miképpen társainc vattoc az ſienuedésben azonképpen az vigaztalásban társainc léſitec.

b: Beſzelli az Apoſtal az ő haboruſagit. Értí pedig az ő ereien az termeſzet ſerint való erőt mert maſut mikor azt mondgya hog Iſten nem kevert minket erőnc felett. 1. Cor. 10. az ſeitnec ereie. in be foglalo ia.

8 b Mert nem akariuc hogy ne tudgyátoc, atyámfiai az mi háboruſágonkat melly raytunc eſett Aſiában, hogy mi erőnc felőtt meg terheltettünc vala, vgy annyira hogy életünc felőlis kętſégbe eſnénc.

9 Sőt magunkban vgyan el végeztüc vala hogy meg kellene halnunc, hogy ne biznánc mi magunkban, hanem az Iſtenben, ki az halottakat fel támaztya.

10 Es ki illyen nagy halálból meg ſiabaditott és meg ſiabadit, kiben vagyon reménſégünc hogy ez vtánnis meg ſiabadúlunc.

11 Miuel hogy tijs mi velünc égyetemben mi érőttünc az könyőrgésben munkálodtoc, c hogy az ſoc emberec által mi nékünc adattatot aiándoc, ſokac által hálá adáſſal tizteltetéſéc mi érőttünc.

c: Az az, hog az mit Iſtenen velem ezeleked et ſoc emberec könyörge ſeiert, azert Iſtennec johan diſſeriec es ſokan adgyanac halalat.

12 d Mert az mi ditſőkedéſünc ez, (tudni illic,) az mi lelkünc eſméretinec bizońſága, hogy nagy Iſteni ſielîdſégben és tiztaſágban, nem teſti bőltſeſéggel, hanem az Iſtennec kegyelme által való aiándockal forgolodtunc ez világon, kéuálképpen pedig ti köztetec.

d: Okat mond gya miert melto hogy ſokan adgyanac halalat Iſtennec az ő ſzabadulaſaert.

13 Mert nem külömbet ironc, hanem az mit oluaſtoc, auagy mellyet iól eſmertec, reménlem pedig hogy vgyan ezent eſméritec (én bennem) mind halálig.

14 Miképpen hogy valamenire megis eſmertétec hogy mi ti ditſőkedéſtec vagyunc, miképpen ti mi ditſőkedéſinc vattoc, mind az Wr Iesus napiaig.

15 Es ez bizodalommal akartam hozzátoc menni előſier, hogy az, moſodic ió tétemeny lenne.

16 Es az ti várostoc által menni Macedoniába, és viſiontag

Mace-

Macedoniából ti hozzátoc tęrni, és ti tőlletec kéſértetni Iudęába.

e: Azokat kezdi hamiſ. Apaſtalt vadoſſac vala az tanitásban valo tőkellet lenſęgben f: Az az, á miről es az mit vegezec, alhatatlan emberec mod. gyara czelekeſęme hogy azon dolgot neha valyam neha tagadgyam es azon ſzaiambot beuet es bideget fuſſac. g: Az az, Nem volt tőkellet len alhatatlan.

17 e Mikor azért arról gondolkodnám auagy álhatatlanúl tſelekedtemé? vagy az mit végezec emberi mód ſierint végezemé? f hogy én nálam légyen az, vgy, nem vgy.

18 Sőt tudgya az igaz Iſten, hogy az én beſiédem nem vólt ti nállatoc, vgy ſ. nem vgy. g

19 Mert az Iſtennec fia az Ieſus Chriſtus, ki ti köztetec mi általunc, én általam (mondom,) Syluanus és Timotheus által prędikáltatott, nem vólt, vgy, nem vgy, hanem vgy, vólt, az Iſtenben. h

h: Az ő beſzedenec alhatoſſagat az Chriſtus alhatoſſagaual bizonittya i Más bizonſaga az ő beſzędenec tőkelletęſſegenec, Az igeretec erőſſec. Az mi predikallaſunc ęgedig az Euangeliomnac igeretiből all, tehat erős az mi beſzędőnc.

20 i Mert az Iſtennec valameni igéreti vadnac, ő benne vgyanoc és Amenec az Iſten ditsőſégére, mi általunc.

21 k Az ki pedig minket meg erősit az Chriſtusba ti veletec egybe, és az ki minket meg kent, az Iſten az.

22 Ki megis bęlegzet minket és adta az léleknec zálogiát az mi ſiiuőnkbe.

23 l En pedig az Iſtent hiuom bizonſágúl az én lelkem ellen, hogy én azért nem mentem ez ideig Corinthusba, hogy néktec keduezzec.

k: Az igeretec magaban erőſſec, de azokat Iſten az mi ſziuőnkben az ő lelke altal erőſziti meg.

l: Igaz okat adgya miert nem ment Corinthuba, hogy tudni illic ne kuſzeritetnec őket kemenben tractalni, mellyet nem azért mond, hogy az ő hiteken wralkodnec, mert miuel hogy (vgy mond) az hit altal allotoc, nem lehet hogy fenki azon wralkodgyec, hanem miuel hogy az ő bodogſagoknac ő ſzolgaia

24 Nem hogy wralkodnánc az ti hiteteken, hanem, miuel hogy ſiólgai vagyunc az ti örömeteknec: Mert hitnec általa állotoc.

II. Réſz.

1 AZt itélem pedig hogy igy kellene tſelekednem, hogy eſmét ſiomoruſággal ne mennéc ti közzétec.

2 Mert ha én ſiomoruſággal illetlec titeket, kitſoda vidamit meg engemet, hanem az à kit én ſiomoruſággal illetec?

3 a Azért irtam vala pedig (ez elött) néktec, hogy mikor oda mennéc meg ne ſiomoritatnám azoc miatt, az kiknec örülnem kellene, el hiuén azt mindentec félől, hogy az én örömem, mindentec öröme.

a: Okat adgya miert irt az elſő epiſtolaban olly dolgot, mely őket meg ſziomoritotta.

4 Mert ſiiuemnec nagy háboruſágából és keſerüſégéből irtam néktec ſoc ſiráſſal, nem hogy meg ſiomoritaſſatoc, hanem hogy meg tudgyátoc az én nagy ſieretetemet, mellyel ſieretlec titeket.

5 b Hogyha valaki engemet meg ſiomoritott, nem engemet ſiomoritott meg, hanem valameniben (hogy azt ne nehezitſem,) titeket mindnyáián.

b: Az Corinthumbelieket engeztelt az bűnös emberhoz à kit hiſzamlalt vala az biuec kőzűl 1. Cor 5. et keri őket hogy fogadgyac be az gyűlekezetbe.

6 Elég az illyen embernec ez, mindenec által lőtt (közönſęges) dorgálás.

7 Vgy annira hogy inkáb viſſontag meg kellyen engednetec

néki,

néki, és ötet vigaztalnotoc kel, hogy valami módon azfelöttöb való keserűségtől meg ne emésztessécez illyen ember.

8 Azért kérlec titeket hogy erőssitsétec meg ő hozzáia való szerelmeteket.

9 [c] Mert è végre irtam vólt hóg meg tudhatnám az ti meg probálástokat, az az, ha mindenekben engedelmesec vattoc.

10 [d] Az kinec pedig ti meg engedtec, énis meg engedec: Mert énis ha valamit meg engedtem az kinec meg engedtem, ti értettetec miueltem az Christus képében, [e] hogy az Sátántól el ne foglaltassunc.

11 Mert iól tudgyuc néki az ő mesterségit.

12 [f] Mikor pedig Troasba mentem vólna à Christus Euangelionának predikállására, iólehet nékem az Wr által kapu nittatot vala, mind az által nem vólt lelkemnec nyugalma, miuel hóg az Tituſt az én attyámfiát otth nem találtam vólna. [g]

13 Hamem mikor ő töllöc el butsúztam vólna, menéc Macedoniába.

14 [h] Hálá legyen pedig az Istennec ki azt tselekesti hogy mindenkor diadalmasoc legyünc az Christusban, és az ő esméretinec illatyát mi általunc minden helyen megielenti.

15 [i] Mert Christusnac ió illati vagyunc Isten tiztességére, mind azokban az kic iuðzűlnec, mind azokban az kic el vesínec.

16 Ezeknec halálnac illattya az halálra, amazoknac pedig életnec illattya az életre, és ezekre kitsoda alkolmas? [k]

17 [l] Mert nem egyelittyüc meg az Istennec beſiédét mintn émellyec, hanem tiztán siólunc az Christus felöl, mint Istentől való Sáfároc az Isten elött.

e: Az az, Nem azért irtam volt hogy mindeneſtől el vesnetec azt, hanem hogy meg probálnam az ti engedelmeſſegteket.

d: Az ő magá peldaiaual inditya őket, hogy meg engedec vgy mond az bűnősnec.

e: Az az, Valoba meg bizattam hogy az Satantul meg ne czalattaſſunc.

f: Ezt azért beſzéli hogy az Corinthusbeliekhez való szere'metől bizonſágot tegyen, es hogy meg ert es miert nem mehetett Corinthusba.

g: Tudni illic hogy ő tőle tudakoznam az ti allapotoc felől.

h: Halakat ad Istennec hogy az ő munkáia az Euang'ium nac predikálásaban haſznos volt.

i: Az az, Noha nem minden eneknec idveſſeges illat az Euangelium, hanem

k: Istennec tulaidonitya ſzent Pal az ő ſzolgálattyanac haſznat, hogy kenieſegben ne vadoltaſſec.

l: Okat adgia miert kedues az ő ſzolgálattyá, Mert nem egyéliti meg az iget emberi tudomannial, miuel hogy Istene, Chriſtus felöl valo, es Isten elot ſzól.

III. Reſz.

1 [a] EL kezdgyüké viſsontag az mi magunc aiánlását? Auagy siükölködünké mint némellyec, maſnac aiánló leuelei nélkül ti nállatoc, vagy néktec aiánló leueleteknélkül máſnál?

2 Az mi leuelünc ti vattoc, melly az mi ſiueinkbe bę irattatott, mellyet ért és oluas minden ember.

3 Mikor tudni illic meg esméric hogy ti Istennec az mi ſiolgálatunc által ſiereztetett leuelei vattoc, mely leuél nem téntáual, hanem az élő Istennec lelkéuel irattatott, nem kő táblákra, hanem az ti ſiueteknec hús táblájára.

4 [b] Illyen nagy bizodalomnal való

a: Ertelmet ad Nem ſzükſeg hogy vagy en magam magamat dicsériem. vagy hogy maſis diſſerſen, es ne ſzükſeg az en Apoſtoliſagomban valo ſzolgalatrol bartyara iroti leuel.

Mert az mi leuelünc ti vadiac, kihez hogy mi alunc teritet meg Chriſtushoz Isten az ő tekenec ezekedete altal ert minden embert tudgya.

b: Hogy ne latoſſec ſzent Pal magat nac tulaidonitani az ő ſzolgalattyanac erelet, meg vallia az ő ſzerumi volta, es Istennec adgya az diſsőſseget,

ditsőkedésűnc pedig, vagyon az Christus által, Isten előtt.

5 Nem hogy alkolmasoc vólnánc mi magunktól valaminec gondolására, vgy mint magunktól, hanem hogy alkolmasoc vagyunc, az Istentől vagyon.

6 Ki azt tselekedte hogy alkolmatos siólgai lennénc az vij testamentomnac, nem az betűnec, hanem az léleknec: Mert az betű meg öll, az lélec pedig megeleuenit.[d]

7[e] Hogy ha az halálnac siolgálattya, melly betűckel iratott az kűre, annira ditsőséges vala, hogy az Izrael fiai nem nézhetnénec az Moses ortzáiára az ő ortzáiánac fényességeiért, melly el mulandó vala.

8 Hogy hogy nem lenne inkáb, az léleknec siolgálattya ditsőséges?

9 Mert ha az kárhozatnac siolgálattya ditsőséges vólt, az igasságnac siolgálattya sockal inkáb bőuelkedic ditsőséggel.

10 [f] Mert az melly tőruény ditsőséges vólt, ingyen ditsőséges sem vólt ennibe, az mi az fő és nagy ditsőségre néz.

11 Mert ha ditsőséges vólt à mi el tőröltetic: sockal ditsőségesb az melly meg marad.

12 Azért miuel hogy illyen reménségűnc vagyon, nagy nilluán és világosson siólunc.

13 & Es nem vagyunc ollyaténoc mint Moses, ki az ő ortzáiát bę fedezi vala, hogy az Izrael fiai ne lathatnác annac végét, mely el tőröltetic.

14 Annac okaért meg tompúltanac az ő elméiec: Mert mind ez mai napiglan, az ô Testamentum irásának oluasásába amaz fedel fel fedetlen marad, mely az Christus által vétetic el.

15 De mind ez napig, mikor az Moses irását oluassác, az ő siiuekre fedel vettetett.

16 Minec vtánna pedig megtér (az ő siiuec) az Wrhoz, el vétetic az fedel.

17 Az Wr pedig amaz lélec, az holot pedig az Wrnac amaz lelke vagyon, ott vagyon az siabadság.

18 Mi pedig mindnyáián fel fedett ortzáual az WRnac ortzáiát mint egy tükörbe látuán, az Christusnac azon ábrazattyára el változtatunc ditsőségből ditsőségbe, vgy mint az Wrnac lelkétől.

e: Hogy az Apastal az ő szolgalattyanac meltosagat meg iellentene az hamis es keuely tanitoc ellen, egi veti az tőruennec es az Euangeliumnac szolgait. I vgymond m az betűhanem az teknec szolgai vagyunc, holot á betűn erti az töruent az Christus nelkül, mert mikeppen az betű meg holt allat azonképpen az töruény Christus nelkül. Az lelkę pedig erti az Euangeliumnac elő es elenitő tudomaniát, melnec altala az sten lelke tselekesic.

(Az töruent Euangeliummal, es anac ereiet ennec ereieuel egybe veti, bogy abbol megesmertessec az ő szolgalattyanac meltosaga.

es Megis az ő szolgalattyanac meltosagat magaztallya, egybe vetuen az töruent az Euangeliummal. Ha az töruény vgy mond ditsőseges volt, sockal inkab az Euangelium.

f: Ertelme ez, Az töruény világossaga az Euangelium világahoz kepest semmi, es ollyan mint az ezillagoc világa az naphoz kepest.

g: Ittis kűlön bseget teszen az töruennel szolgaia kőzőt, az az, Mises kőzőt, es az Euangeliumnac szolgaikőzőt. Mises fedelet britot ortzaira, bogy az ne lathatnac. De mi niluan tanittyuc istent az Christus ortzaian. Meg magyarazza azert s. Pal, mit peldazot az Moses ortzaianac buritekia, tudni illic az embereknec vakssagokat, es gyarlosagokat, kic nem latbatnac Christusst, az töruennec veget az ő gyarlosagoknac, es igasságokban valo bizodalomnac miatta, melynek burittekről azt mondgya bogy az el vetetic ha meg ter

nec az sidoc es egyebek. Mert az vr lelec, az az, sient lelkes ad, ki azokban hitet geriezt hogy lessec az Isten kegyes az Christus orczaian, es egyetembe azokban el kezdiuent. Mellyet minec vtanna az Isten lelke czelekedik rekben, lattyac az vtan istent niluan az Christusban n, körben, es naponkent az Christus abrazattyara for

IIII. Rész.

1[h] ANnac okaért miuel hogy illję siolgalatbá vagyunc à mint

h: Minec vtanna az Euangelium szolgalat

à mint az Istentől à kegyelmet nyertük, nem resztelkedünc (tiztünkben.)

2 [b] Hanem el vetettük az rutságnac fedeleit, miuel hogy nem iarunc álnoksággal es nem egyelittyük meg az Isten beſiédét, hanem niluán való igaſſággal kellettyük magunkat, embereknec lelkec eſmeretinél, az Isten elött.

3 [c] Hogy ha homályos az mi Euangeliomunc, azoknac homályos az kic el vesinec.

4 Kiknec elméieket meg vakitotta ez vilagnac Istene, a tudni illic, az hitetleneknec, hogy az Christus ditsőſéges Euangeliomának világoſſága ne fénliéc nékiéc, melly Christus Istennec abrazattya.

5 Mert nem mi magunkat predikállyuc, hanem az Iesus Christust az mi Wrunkat, mi magunkat pedig ti siólgaitoknac (lenni) az Christusért.

6 [f] Mert az Isten, à ki parantsolta hogy az ſetétſégből világoſſág légyen, vgyan ő az à ki fénlet az mi ſiiuőnkben hogy az Iesus Christus ortzáián való Isteni eſméretnec világoſſágát közlenöc egyebeckelis.

7 [g] Ez kéntsünc pedig vagyon tserép edényekben, hogy annac (az tserép edényben lakozó) erönec nagyſága Istene legyen, és nem mi magunktól való.

8 Mikor mindenütt nyomorgattatunc, de nem ſioritatunc meg, kętelkedünc, de mindeneſtől nem elünc kętſégbe.

9 Háboruſágot ſienuedünc, de abban el nem hagyatunc, meg alláztatunc, de el nem veſiünc.

10 [i] Mindenkoron az Wr Iesusnac öldökléſét az mi teſtünkben velünc hordozuán, hogy az Iesusnac amaz életeis az mi teſtünkbe meg eſmértesſéc.

11 Mert mi kic élünc mindenkor az Iesuſért halálra adatunc, hogy az Iesusnac életeis, meg eſmértesſéc az mi halandó teſtünkben.

12 [k] Azért az halál mi bennünc tſelekeſſic, az élet pedig ti bennetec.

13 [l] Miuel hogy pedig mi nékünkis vgyan azon hitönc vagyon: Az mint iruán vagyon, Hittem (vgy mond) és azért ſióltam: azért mijs hiſiünc és azért ſióluncc.

14 Tudván ezt hogy à ki fel támaztotta az Wr Iesuſt, minketis az Iesus által fel támazt, és velétec egybe elö állatt.

15 [m] Mert mind ezeket ti értöttetec (ſienuedgyüc,) hogy az Istennec amaz gazdag kegyelmeſségéből való aiandoka, ſoc embereknec hálá adáſoc által, Isten ditsőſégére legyen.

16 [n] Azért

a: Attiaac mel toſagarol ſzo loc volna, immar bizonſagot teſzen arrul hogy ő an nac predikalaſaban, hiuen forgolodot azo tarſainal egybe.

b: Ertelme ez Az mi tanitasunkban hiue es igazan iarunc, es nem tſelekſünc vgy mint az hamis tanitoc kic az Euangeliumnac ſzepſeget ridegen ſzinel lekeſitic, azolyan rut palastoxaſt es ſzinteſt mi el vettettüc.

c: Miuel hogy ezt monda bogy az Euangeliomot nilyan tanittya, mitt azert okat adgya miert homalos neueliehnec az Euangelium.

d: Ertsd az örökögöt.

e: Christus az Istennec abrazattya, mert ő altala es ő benne lattyuc Istent.

f. Ertelme ez, Az Euangeliomot miert homalioſitanam meg, hanem az Isten minket azert vilagoſitot meg hogy mi altalunc egyebec az Iesus Christus eſmeretire iuſſanac.

g: Ertelme ez, noha ſoc nyomoruſag ala vettettünc es vagyunc vgy mint ezerep edeniec, mind az altal draga kinczet hordozunc &c.

h: Okat mondgya, miert reitette ezerep edenibe Isten ez kentſet, hogy tudni illic, az Euangelium beſzedenec ereie ne tulaidonitteſſec embernec hanem Istennec, es bogy meg emberteſſen hogy nem emberi hanem Isteni erö altal allanac, miuel hogy ezermi ſzabadulaſunkert valo hala adaſokbol dicſöhiteſſec az Istent.

i: Az az, Mindenkor ſzenuedönc es vgy mint meg halunc mint az Christus, bogi mint ő az halalbol fel tamadot, azonkeppen mijes meg eleuenitteſſünc lelkünkben. Neuezi pedig öldöklesnec az kereztet, miuel hogy az altal ő döntettetic az bün bennönc Christusnac mongya, miuel hogy azokat maganac tulaidonittya az miliieket ő erette ſzenuedönc, hogy az ő abrazatyahoz hasonlac legyunc Ro. 8

k: Az az, Mi meg halunc hogy ii elliec, mert az Isten hatanac epuleſeiert ſzenuedönc es bogy az mi példánkal az biueket az ſzenuedesben erösitsenöc.

l. Ertelme ez, Noha ſzenuedönc hóg nektec eletet ſzerezzünc mind az altal ti veletec egybe mies az eletben reſzeſec vagiunc mert egy hitönc vagyon, melyről vallaſtis tesznec az mint meg vagyon irua, hiſzünc es ſzoluncc.

m: Az az, Azert biſzſzuc hogy veletec egyaltt örökſöc leſzünc, mert nem gonoſſagunkert ſzenuedönc, hanem ti erettetec, hogy az mi ſzabadulaſunkert valo hala adaſokbol dicſöhiteſſec az Istent.

16 * Azért nem resztelkedünc: sőt annac felötte ha az mi külsö emberünc meg romolis, az belsö mind az által minden nap eppül.

17 Mert az mi nyomoruságunknac egy siem pillantásig való könyüsége, az ditsöségnec felötte felöttе igen öröcké való állandó ságát szerzi mi nékünc.

18 Miuel hogy nem azokra nézünc à mellyec láttatnac, hanem az mellyec nem láttatnac, mert az mellyec láttatnac, idö szerint valóc, de az mellyec nem láttatnac, öröcké valóc.

V. Rész.

1 MErt a tudgyuc mi, hogha ez mi földi házunknac hayloka el bomol, eppüléssünc lésien Istentöl, nem kézzel tsinált házunc, hanem öröcké való, menyben.

2 b Mert azért foházkodunc miuel hogy kéuánunc az mi menyei házunkba fel öltözni.

3 c Mert fel öltözuén, és nem mezitelenen találtatunc.

4 d Mert mi kic ez testnec haylokában vagyunc, foházkodunc meg terheltetuén, miuel hogy nem kéuánunc le vetkeztetni, hanem fel öltöztetni hogy az halandóság el nyeletteſſéc az élettöl:

5 e Az ki pedig minket erre teremtett, az Isten az, ki adtais mi

nékünc, az szent léleknec zálogát.

6 f Annac okaért mindenkoron nagy bizodalomal vagyunc, mert tudgyuc hogy mig kic ez testben idueuényec vagyunc; táuól vagyunc Istentöl.

7 g Mert hit által iárunc (most,) és nem szemmel való látás által.)

8 h Bizodalmunc vagyon pedig és inkáb kéuánkozunc ki költözni ez testböl, és az WRhoz menni lakni.

9 i Annac okaértis igyekezünc mind it lakuán ez testben, mind el költözuén az testböl, néki kedueſec lenni.

10 Mert mindnyáián mi nékünc meg kell jelenünc az Christus itélö ſiéki elött, hogy minden ember el vegye (iutalmát annac) az mit az testben czelekedett, ahoz képeſt az mit czelekedett, vagy jót vagy gonoszt.

11 Tudván azért az WRnac amaz röttenetes napiát, az embereket hozzuc az hitre. Az Isten elött pedig niluán vagyunc, hiſiem pedig hogy az ti lelketec esmére tinekis niluán vagyunc.

12 Nem ditsériüc esmét magunkat, hanem néktec adunc alkolmatosságot az mi velünc való ditsekedéstekre, hogy légyen mit felelnétec azoc ellen, az kic külsö ſiin mutatásból kereſnec ditséretet, de nem ſiiwböl.

13 Mert ha bolondozunkis, Istennec (bolondozunc,) ha pedig esünken vagyunkis: néktec (vagyunc.)

14 Mert

a: Az az, Mi mingyá az mi nyomoruságünc az Euangeliomot meg nem gyalazzic. Azért meg nem fáradnac, mert az nyomoruságoc által az belsö ember nemkedic, és ezoc vtan örökké élet kászit hezzic.

a: Megmondgya az Apoſtal mitſoda legyen az öröcke való, mellyre nézue az Euangelium mellet ſenued.

b: bizonitya az mi testünk nec romlando ſagat, és az öröcke való hazat, az hiueknec az testben való fohazkodáſokból.

c. Okat mondgya miért kéuánnyuc az mi menyei hazunkat, mert találtatunc nem mezitelenen hanem az Christus igaſſágaba fel öltözue.

d: Meg magyarazza niluáhban az mit az maſodic versben monda. Azt mondgya azért hogy az hiuec fohazkodnac miuel hogy ſoc nyomoruſsággal meg terheltetnec, nem azért fohazkodnac pedig, hogy ez életet meg vntac volna, hanem hogy fel öltöztetnec az halhatatlanſagba.

e: Értelme ez. Az hiuec fohazkodáſa nem léſſen hijába való, mert az halhatatlanſágra teremtöne, mellynec bizonyſágára vagyon bennünc az ſiuſságnac!

f: Az az, Miuel hogy az ſiuſságnac zálogát az miſzükben vagyon, nem ſelünc, ſőt inkáb nagy bizodalommal biſſüc az boldogſágot, Mert ez testben idueneyec vagyunc és most istentöl tauol vagyunc.

g: Okat mondgya miért vagyunc istentöl tauol.

h: Az az. Nem hogy felnenc az halaltul, de inkáb kéuánnyuc azt, hogy az halál által az Úrhoz mehetſünc.

i: Az hiueknec az halhatatlanſágrul valo remenſegeket azzal bizonitya, mert Istennec igyekeznec mindenkor kedues lenni.

14 Mert az Chriſtuſnac amaz ſierelme ſiorongat minket.

15 Vgy mint kic magunkban ezt el végeztüc, hogy ha egy meg hólt minden[illegible]ért, tehát mindnyáián meg hóltunc vólt, és hogy ő meg hólt mindenekért, hogy az kic élnec, ez után ne éllyenec magoknac, hanem annac az ki ő érettec meg hólt és feltámadott.

16 [a] Annac okaért mi ez után senkiről nem téſiünc itéletet külſő teſti ábrazat ſierint. Sőt az Chriſtuſtis ha teſt ſierint eſmertükis, mind az által, moſtan nem teſt ſierint eſmeriüc.

17 Annac okaért az ki Chriſtusban vagyon, wy teremtett állat légyen, az régiec el múltac, imé mindenec meg vijólta nac.

18 Mind ezec pedig Iſtentől vadnac, ki magáual minket meg békéltetett az Chriſtus által, és adta az békéltetéſnec ſiolgáltatáſát nékünc.

19 Mert az Iſten Chriſtusban vala, ki meg engeztelte magának ez világot, nem tulaydonituán nékiec az bünöket, és adta mi nékünc ez meg engeztelтetéſnec beſiédét.

20 Miuel hogy azért az Chriſtus képében iárunc ez köuetſégben, mintha Iſten kérne titeket mi általunc, kérünc az Chriſtus képébe, hogy békéllyetec meg Iſtennel.

21 Mert az Iſten, azt az ki bűnt nem tud vála, tőue bünné, hogy mi lennénc Iſten igaſſágá öbenne

VI. Réſz.

1 Miuel hogy pedig éggyütt munkálodó ſiólgác vagyunc, intünc titeket hogy az Iſteñec kegyelmeſſégét hijába ne vegyetec.

2 Mert azt mondgya az Iſten: kellemetes időben halgattalac meg tégedet, és az [b] iduöſſégnec napián töttem iól te veled, Imé moſt vagyon az kellemetes idő, imé moſt vagyon az iduöſſégnec napia.

3 Semmi dologban ſenkit meg nem botránkoztattunc, hogy ne ſiidalmaztaſſéc az mi ſzolgálatunc.

4 Hanem mindenekben vgy viſellyüc mi magunkat, mint Iſtennec ſzólgai, ſoc nyomoruſágokban, való türésben, ſzükſégekben, ſzorongatáſokban.

5 Vereſégekben, tömlötzökben, háboruſágokban, fáradſágokban vigyázáſokban, böytöléſekben.

6 Tiztaſágban, tudományban, ſzelidſégben, ióſágban, ſzent lélekben, tétetesnélkül való ſzeretetben.

7 Igaſſágnac beſiédében, Iſteni erőben, az igaſſágnac bal felől és iob felöl való fegyuerében.

8 Ditſőſég és gyalázat által, ſzidalom és ditſéret által, vgy mint hitetőc, maga igazac.

9 Mint eſméretlenec, maga eſméreteſec, mint meg hól

a: Az az, Miuel hogy Chriſtus minket [illegible]ganac ſem[illegible]k, azért ſenkiről nem ítéllünc az külſő abrazat ſerint, hanem miuel ſiolnac Iſtennec. Ezért az Chriſtuſtis itélnac nem az abrazat ſerint, az mellyen [illegible]t ez világ.

a: Az felſőkből [illegible]alma oſá[illegible] weuen-iuri hiuetket wy [illegible]nnyuei[illegible] uc kőuete[illegible]e.

a: Az regiec nintjen [illegible]ze az [illegible]riſtus orßá[illegible]ában, mint [illegible]z teſtnec fey[illegible]alanſaganac és egyéb tiz[illegible]ta alanſagnac, hanem az wy ezeleke[illegible]deteknec [illegible]ert vijonnan [illegible]'ſ'etnec.

a: Hogy valaki wy teremtet alat légyen, iſtentől vagyon, ki minket magaual meg be keltetet Chriſtusban az kiben ő vala, meg beſſétuen bűneinket az Chriſtus áldozattyaert: Ez ez iohat vilác házi az Euangeliumá

a: Inti az hiueket hogy nem ezac gyec az igaz által az ſok kegyelmét, hanem hogy abban megmaradgyanac.

b: Vagy, ſzabaditaſnapian.

c: Az az, imuelhogy ez moſtani idő illyen dragalatos, ellyönc iol ez alkolmatoſſaggal.

d: Azigaz lelki paſtornac példáia az Apoſtol a ő ſolgatarſaual egyte.

e: Az az, Miuel hogy az mi tiztunc teſſeg, mind felől, mind egy mind más felől, ſelytam öltöz[illegible] az ellenſeg len.

o: Bűnné tőtt az az, bűné valo áldoztá, &c.

tac,maga ime élünc, vgy mint kic oztoroztatunc, de nem öletünc meg.

10 Vgy mint bánkodunc, maga mindenkor öruendezünc,mint ſzegényec, maga ſokakat gazdagitunc meg, mintha ſemminc nem vólna, maga mindennel birunc.

f: Akarvan őket meg fedeni,azt mongya néhic hogy nagy bátorſággal,és ſzabadſaggal ir néhic, miuel hogy őket ſzereti nem gyűlöli.

11 f Az mi ſiánc meg nilatkozott ti hozzátoc Corinthumbéliec, az mi ſiuőnc el ſiçleſedet.

12 Nem lakoztoc mi bennünc ſzoroſſan, de ti vádtoc ſzoroſſac, az ti ſiiueitekben.

g: Az az,miképpen én ſzeretlec titeket azonképpen iſs engemet.

13 g Haſonlatos viſiontag való fizetéſſel (mint fiaimnac vgy ſzóloc)tijs az ti ſiiueteket(mi hozzánc)terieſzſzetec ki.

h: Inti őket hogy az hitet leneckel ne tarſalkodgyanac az kűlſő baluány imadasban.

14 h Ne ſerkezteſſetec az hitetleneckel fele más igába. Mert mi tſoda társaſága vagyon az igaſſágnac az hamiſſággal? és miczoda eggyeſſége vagyon az világoſſágnac az ſetétſéggel?

15 Es miczoda eggyeſſége vagyon Chriſtuſnac az Beliállal? auagy miczoda közi vagyon az kereztyennec az hitetlenhöz.

Ezech: 37. Leuit: 26.

16 Vagy miczoda eggyeſſége vagyon az Iſten Templománac az báluányockal? Mert ti az élő Iſtennec templomi vadtoc,mint az Iſten mondotta: lakozom ő bennec, és bennec iároc, és léſiec ő Iſtenec, és ők léſznec én népeim.

17 Annac okaért mennyetec ki ő közzülöc, és ſiakaſiſiátoc el magatokat azoktól aztmondgya az WR,és tiztátalant ne illeſſétec, és én titeket hozzám fogadlac.

Iſa: 52.

18 Es léſiec néktec atyátoc, és ti léſitec nékem fiaim és leánim, azt mongya à mindenható Iſten. Ier: 31.

VII. Réſz.

1 ANnac okaért miuelhog illyen igéretinc vadnac ſierelmes atyámfiai,tiztitſucmeg magunkat az teſtnec és az lélecknec minden tiztátalanſágától, hogy az mi ſientſégünket Iſteni félelemben vigyűc véghöz. 4. Az felső Caputnac az vegehöz való ex ſententia.

2 b Vegyetec bę minket,ſenkinec boſiſút nem töttünc, ſenkit el nem áltattunc, ſenkit meg nem foztottunc. b: Eſmét az ő ſemellyenec commendalaſara ter.

3 c Nem azért ſióloc hogy titeket vádolnálac, mert ez előtt meg mondám hogy ti az mi ſiiueinkbe vadtoc, annira hogy kéſiec vagyunc eggyűt veletec halni és élni. c: Az az, Nem azért mondom ezeket,mintha vadolnalac titeket abban, hogy ti én felőlem azt mondottatoc volna,hogy titeket meg fottotalac és raytatoc bo ſzűttöttem volna.

4 Nagy bátorſágom vagyon nékem à ti néktec való ſzóláſomban. Nagy ditſökedéſem vagyon ti felölletec,bę töltem vigaztaláſſal, felötte igen böuölködem örömmel, minden mi háboruſáginkban.

d: Ezzel azt bizonittya hogy néki minden őrőme az Corinthusbéliekből vagyon, mert vgy mondnia ſoc ayonkuſágim volt ac Macedoniában,mint az által erueu Tituſtul az ti iő állapotokat,uendeztem.

5 d Mert mikor mentünc vól Macedoniába,ſemmi nyugalma nem vólt az mi teſtünknec, hanem mindenekben nyomorgatáſunc vólt, kiuől hartzaim, belől félelmim (vóltanac.)

6 De az Iſten ki meg vigaztallya az nyomorúltakat, meg vigaztala minket az Tituſnac odaiöueteli által.

7 Nem ezac az ő iűeletiuel pedig hanem az vigaztaláſſalis mellyet vőtt ti tőlletec, mikor beſzéllené mi nékűnc, az ti nagy kéuánſágtokat, az ti iaygataſtokat, és az én hozzám való buzgoſágtokat: annira hogy annalis inkáb őrűlnéc.

8 e Mert iőllehet keſerűſéggel illettelec titeket az én (első) leuelem által, mind az által nem bánom ha ackor bantamis. Mert látom hogy az az leuél, titeket keſeruſeggel illetett, noha ideig.

9 f Moſten őrűlőc, nem hogy keſeruſeggel illettettetec, hanem hogy keſerűſeggel illettettetec pœnitentiára. Mert Iſten ſzerint való keſerűſeggel keſeritettetec meg annira hogy mi miattonc ſemmiben kárt nem vallottatoc.

10 g Mert az Iſten ſzerint való bánat, iduőſſégre való pœnitentiat ſzerez, mellyet ſoha (az ember) meg nem bán, De ez világi bánat halált ſzerez.

11 h Mert imé ez, hogy Iſten ſzerint való keſerűſég vőlt bennetec, ti bennetec melly nagy ſiorgálmatoſſágot ſzerzett? Sőt magatoc mentéſét, ſőt bűn ellen való haragot ſőt félelmet, ſőt feliőtte nagy kéuánſágot, ſőt buzgoſágot ſőt boſſiú álláſt? Mindeneſtűl fogua bizonyſágot tőttetec arról, hogy ti ez dologban tiztác vadtoc.

12 i Bizonnyára ha irtamis ti néktec, nem azért irtam az ki az boſſiut tőtte vala, ſem azért az ki az boſſiút ſienuedre vala, hanem hogy ti előttetec nilnán való lenne, amaz mi ti erőttetec való ſiorgalmatoſſágunc, Iſten előt.

13 Annac okaért vigaztaláſt vőttűnc az ti vigaztaláſtokból. De ſockal inkáb őrűltűnc az Titus őrőmén, hogy meg vidamitatott az ő lelke ti tőlletec.

14 Es hogy az miben ő előtte, ti felőlletec ditſőkedtem, nem maradtam ſiégyenben, de az miképpen mindeneket igaſſággal ſiőltunc néktec, azonképpen az mi diczekedéſűnc ti felőlletec az Titus előtt, igaznac találtatott.

15 Az Titusnac pedig ſierelme ánnális inkáb fel geriedett ti hozzátoc, mikor meg emlekezic mindenteknec engedelméről, és hogy félelemmel és rettegéſſel fogadtátoc őtet.

16 Őrűlőc azért, hogy mindenekben bizhatom ti hozzátoc.

VIII. Réſz.

1 TVdtotokra a adom pedig atyámfiai ti néktec, az Iſtennec ió tétemenyét mellyet czelekedett az Macedoniábéli gyűlekezeteckel.

2 Hogy az ő reáioc probaiért botſáttatott nyomoruſágokban ő nékiec nag őrőmőc vőlt, és az ő nagy ſiegénſégekbol nékiec nagy gazdagſágoc áradot.

3 Mert az ő ereiec ſierint (én vagyoc bizonyſág,) és ereiec felőttis, ió akarattal adakoztac.

4 b Nagy ſoc könyőrgéſeckel kéruén minket, hogy az ſientec

ſiűk-

e: Értſd meg ez, noha titeket keſerűſeggel illettelec vala mellyen énban kodtam. De miuel hogy azt mit akartam megnyertem, tudni tiſztis hogy hogy meg azt. nem ha. ő fi: Az az, tőlletbet bantam hogy titeket megkeſerget telec de most nem bánom. Mert: Pœnitentiara keſeritettetec, maſodſor, mert az az keſerűſeg Iſtenſzerint volt, harmaſſor, mert ſemmi kárt nem vallottatoc.

g: Bizonittya hog abbó az keſerűſegből ſemmi kárt nem vallottatoc: h: Az Bizonittya hogy az ő keſerűſegec idueſſeges volt előſamlallya azért az Iſten ſzerint való keſerűſegnec haſznait.

i: Meg mondgia miert irta vőlt az első leuelet tulai illic nem az, bűnős embernek, ſem ő miatiáért, hanem hogy bizonyſágot tegyen az ő ſorgalmatoſſágáról.

a: Az Macedoniabéliekett dűſeri ket dologban: Elsőber hogy az nyomoruſágokban örűltec. Masodſor hogy noha ſegenyec mind az által az ő ſegenyſegekből gazdagon alamiſnalkodtanac.

b: Az az, Nem ezac alamiſnat adtac hanem adnac felőtte kertte engemet hogy az ſzentekneckſiűk ſegekre való alamiſnanac kéreſében ſorgalmos lennéc.

siükségére való szolgálatnac ió tétemenyét és társaságát fel vennönc.

5 Es nem czac úgy czelekedtec az mint reménlyüc vala, hanem ő magokat szenteltec elöszer Istennec, az után nékünkis az Isten akarattya által.

6 Hogy à Titust intenöc, hogy miképpen ennec elötte el kezdette, azonképpen elis végezze ti nálatokis az ió tétemént.

7 Annac okaért miképpen mindeneckel böuölködtöc, hittel, Isten beszédéuel, tudománnyal, szorgalmatossággal, és hozzánc való szerelmeteckel: meglássátoc hogy ez ió tétemenybeis böuelkedgyetec.

8 Nem paranczolás szerint szól loc, hanem egyebeknec szorgalmatosságoknac példáiából (inditatuán,) hogy az ti szerelmetek nekis tiztasága bizonyos légyen mindeneknél.

9 Mert tudgyátoc az WR Iesusnac ió téteményét, hogy ő tiéröttetec szegény lött mikor gazdag vólna, hogy ti az ő szegénségéuel meg gazdagodnátoc.

10 Es az én sententiámat ez dologban meg mondom, Mert ez néktec hasznotokra vagyon, kic nem czac az czelekedetet, ha nem az ió akaratotis meg elein el múlt esztendöben, el kezdettétec.

11 De mostan az czelekedetetis végezzétec el, hogy miképpen az ió akarat meg vólt, azonképpen meg légyen valósággal az czelekedetis, abból az mitsem gyon.

12 Mert ha elöszer az ió akarat meg vagyon, kedues az ember azért az mié vagyon, nem azért az mié nintsen.

13 Mert (nem azt mondom) hogy egyebeknec reszségre való alkolmatosság légyen (az alamisnálkodás,) mi nékünc pedig fogyátkozásunkra légyen, hanem hogy hasonlatos képpen, mint az ti böségtec azoknac fogyátkozásokat mostan fel segélli.

14 Azoknakis böwségec az ti fogyátkozástokat felsegéllye, hogy légyen köztetec egyenlöség.

15 Mint meg vagyon irua: Az ki vgy mond sokat szedett vala (az Mannába) vgyan nem vólt töb, és az ki keuesset szedett, nem vólt keuesseb.

16 Hálá légyen pedig az Istennec, ki az Titus sziuébe vgyan azon siorgalmatosságot óltotta ti éröttetec.

17 Es hogy à mi intésünc ő nalkedues vólt, mind pedig hogy nagyob siorgalmatossággal siabad akarattya szerint ment hozzátöc.

18 El küldöttük vele eggyüt amaz atyafiatis, kinec nagy ditsöreti vagyon az Euangelium prédikállásában minden gyülekezetekben.

19 (Nem czac ezt mondó pedig az felöl, hanem hogy egyen lö akaratból válaztatottis az gyülekezetektöl, hogy nékem vti társsom lenne, ez alamisnának el vételében, melly mi tölünc sáfárol-

tatlan az WRnac ditsőségére, és a ti ió akaratotoknac megbizonyitására.)

20 i Mert el akariuc azt táuoz tatni hogy minket valaki ne sidalmazzon ez alamisna adásban, melly az mi kezünc általsiolgáltatik

21 Vgymint kic gondot viselünc a tiztességes dólgokra, nem czac az WR előtt, hanem emberec előttis.

22 El küldöttüc pedig vélec à mi atyánkfiátis, kit gyakortaszor dolgokban meg kéfertettünc siorgalmatosnac lenni, mostan pedig sockal siorgalmatosbnac a ti hozzátoc való nagy bizodalmomért.

23 Ha az Titusfelöl tudakozic valaki: En társom ő, és ti köztetek segéllöm, ha pedig az mi attyánkfiai felöl tudakozic, az gyülekezeteknec követei, és Christus ditsősége.k

24 Azért az ti sierelmeteknec és az ti felöletec való ditsekedésünkuec igasságát mutassátoc meg ő hozzáioc, az gyülekezetek előtt.

IX. Rész.

1 MErt l az sienteknec segitségekre való alamisna adás felöl, hiában való dolog irnom néktec.

2 Mert iól tudom az ti kési akaratotokat, melly felöl én kérkesiem az Macedoniabéliec előtt, hogy tudni illic Achaia tartománya kési az el múlt eztendőtöl fogua (alamisnát adni,) és az ti buzgó indulatotoc sokakat fel inditott.

3 b El küldöttem pedig az atyafiakat, hogy az mi felöletec való ditsekedésünc ebben hijába való ne lenne, hogy (az mint mondom vala,) készen légyetec.

b: Az az, El küldöttem elől az attyafiakat hogy kefecleenetec az alamisnaual, hogy macedoniabéliec e' ött siegyenek ne vallyac, hic e'ött ti veletec kérkedtem.

4 Hogy ha az Macedoniabéliec közzül én velem el iöuendenec és titeket késületlenül találnac, valami módon meg ne siegyenüllyünc (hogy titeket ne mondgyalac,) ez mi nagy bátorsággal való diczekedésünkben.

5 Azért siükségesnec itélem lenni hogy inteném az attyafiakat, hogy el mennénec elősier ti hozzátoc, és el végezzéc az el rendelt ió tétemenyeknec ki siedését, hogy az kési légyen mint ió tétemeny és nem valami fattzóltatás.

6 Azt mondom pedig, hogy az ki siükön vét, siükön arat, és az ki bőuön vét, bőuön arat.

c: Nemkell fösuenyen es gonosz akarat bol alamisnat kodni.

7 Ki ki az mint el gondolta siuébe vgy czelekedgyéc, nem siomoruságból vagy mint kénsieritésből. Mert az ió keduő adakozót siereti az Isten.

8 d Az Isten pedig az ő hatalmassága szerint meg czelekedheti, hogy az ti ió keduetekből való adakozástoknac hasina ti reátoc térien, hogy mindenekben mindenkoron az menyére siükség bőuölkődueń, mindeneckel való ió tétemennyel bőuölkodgyetec.

d: Az alamisnalkodasnac elsö hasznat Isten megdagitya, alamisnalkodoknac, hogy meg ne fogyatkozzanac ök, edhasznac masnac.

9 Mint meg vagyon irua: Oztogatott (vgy mond,) és adott

az ſiegényeknec, és annac ió tétemenye mind örökké meg marad.

e Könyörög Iſtennec hogy az Corinthusi beliceket meg áldgya az ali miſnalkodaſert.

10 e Az ki pedig ád magot az magvetönec, vgyan azon, adgyon kenyeret néktec eledeitekre, és ſokaſitſa meg à ti vetéſteket, és neuellye meg az ti ió tétementeknec gyümöltſét.

f Maſodic haſna az alamiſnalkodaſnac, hala adas Iſtennec.

11 f Hogy mindenekben meg gazdagitaſſatoc mindenió tétemenre, melly mi általunc azt tſelekeſſi, hogy Iſtennec hálákat adgyanac.

12 Mert ez alamiſna adáſnac ſiolgáltatáſa, nem tſac az ſientec ſiükſégét ſegélli, hanem ſokaknac hála adáſokrais vagyon, az Iſtennec elötte.

13 M kor tudni illic ez alamiſnának ſiolgáltáſának, meg kéſértéſe által az Iſtent ditſérni fogiác, az ti egyenlö engedelmetec felöl az Chriſtus Euangeliomához, és az ti ió akaratotokból való ſegit ſégtec felöl, mind ö hozzáioc mind egyebekhöz.

g Harmadic haſna, az alamiſnalkodaſnac. Ti ereitetec imadgyac az Iſtent, Iſtè aiándékának, nemcs pedig a Corinthusi beliecnec az alamiſnalkodaſra való hajlandóſágokat

14 g Azoknac pedig ti érötte-tec való könyörgéſekreis, vagyon (az alamiſna adás,) kic könyörgönec ti érötttec, és titeket meg betsülnec, az Iſtennec ti benetec való aiándokáért.

15 Az Iſtennec pedig legyen hálá az ö meg mondhatatlan ſoc aiándokáért.

a Ertelme eg. Enintelectetket, hogy meg maradgyatoc az en tudomanyomban, mellyet köztetec tanitottam.

X. Reſz.

1 E N a pedig Pál kérlec titeket az Chriſtuſnac kegyelmeſſégére és engedelmeſſégére, ki ti köztetec ielen létemben alázatos vagyoc, de táuól létemben bátorſágos ti ellenetec.

b Azaz, Ha meg nem maradtoc az tudomanyban kenſerſztettem azokat meg büntetnem, kic enſzlölem gondnoſkodnotok, mint ha ezt kárá hajnot keresnec

2 b Erre kérlec pedig, hogy mikor ott ielen leſſec ne kénſzeritteſſem bátor lenni azzal az bátorſággal, melyel gondoloc batorſágos lenni némelyec ellen, kic mi felölünc vgy értenec, mint ha teſt ſzerint iárnánc.

c Azaz, Noha alazatoſic vagyúc mind az altal az mi ſzolgálatunknac ereie nagy

3 c Mert noha ez teſtben iárunc, mind az által, nem teſt ſzerint hadakozunc.

d Az lelki fegyuerrel bizonſitia hogy nem teſt ſzerint hadakozic

4 d Mert az mi vitęzkedésünknec fegyuerei nem teſtiec, hanem Iſten ereie által erőſſec, nagy erőſſégeknec le rontáſára.

e Az ö viteſſegenec, ereienec elöſt illala ſaual bizonſitva hogy az ö fegyuere lelki nem teſti

5 e Mikor (tudni illic,) minden emberi okoskodáſokat el forditunc, és minden nagyſágot melly fel emélkedic az Iſteni eſméret ellen: és embereknec minden gondolattyokat foglyúl viſiſüc, hogy az Chriſtuſnac engedgyenec.

6 Es kéſien tartyuc (az bünteteſt) melly által boſſuſut állyunc minden vakmerőſégen, minec vtánna bę telendic az ti engedelmeſſégtec. f

f Mert hasſt mondana, ezt két modom az engedelemre nem ſzoritlac, mert ti tudatoc nec a mi tanitasunc ez hogy teteket engedelemre inteſſec

7 g Az mellyec ſiemetec elött vadnac tſac azokat néziteké? Ha valaki bizic magában, hogy ö Chriſtuſé, azt viſiontag magában meg gondollya, hogy mikép pen ö Chriſtuſé, azonképpen mijs Chriſtuſé vagyunc.

g Feddi öket, hogy mind ö benne, mind az ekezetben ſophamis tanitokban, ezac a-kkiát nezic

8 Mert ha felötteb ditſekedemis az mi hatalmunc felöl, mellyet az WR adott mi nékünc néktec epüléſtekre nem rontáſtokra, nem ſiégyenülünc meg.

9 Hogy ne láttaſſam tſac ijeget ni titeket az én leueleim által.

10 [b] Mert az Pál leuelei, (úgy mond némelly) ſulyac és erőſſec, de az ő maga jelen vólta erőtelen, és beſiédeis alázatos.

11 ¡Ezt meg gondollya az ki áſſęle, hogy valaminęmőc vagjunc az leuel által való beſiédbe, mikor táuól vagyunc, ollyatenoc léſiünc valóbais, mikor oda menendünc.

12 Mert nem meriüc magunkat egyeliteni és egybe haſonlitani némellyeckel, à kic ő magoc ditſéric magokat: De nem véſiic eſiekben hogy ők magokhoz mérſeklic magokat, és ők ő magokhoz haſonlittyác magokat.

13 De mi nem kérkeſiünc azockal, az mellyeket Iſten nékünc nem męrett, hanem annac az mértéknec igaſſágos mértéke ſierint ditſekedünc, mellyet Iſten adott nékünc, hogy (tudni illic,) mi ſiinte hozzátokis el iutottunc.

14 Mert nem úgy terieztyüc magunkat módnélkül, mint ha ti hozzátokis nem iutottunc vólna. Mert ſiinte ti hozzátokis el iutottunc az Chriſtus Euangeliomának predikálláſáual.

15 Nem azoc felől kérkeduén mellyec nintſenec az mi mértekünkben, tudni illic, más embereknec munkáioc felől, vagyon pedig reménſégünc, hogy minec vtánna az ti hitetec meg neueke dic, ti általatoc az mi nékünc rendelt mértekben, meg bőuölünc.

16 Hogy az tartományoknakis mellyeki raytatoc túl vadnac, predikállyam az Euangeliomot, nem hogy az máſnac rendeltetett mérteckel, és tſac kéſiſielkér kedgyünc.

17 Az ki pedig ditſekedic, az Wrban ditſekedgyéc.

18 Mert nem az kedues az ki magát ditſéri, hanem az kit az Iſten ditſér.

XI. Réſz.

1 VAyha [a] el ſienuednétec egy keueſſé az én balgatagſágomat, ſőt ſienuedgyetęc el engemet.

2 Mert Iſteni buzgoſſággal buzgoc ti hozzátoc, mert én kéſiitetelec titeket, hogy mint tizta ſiüzet egy férfiuhoz, tudni illic Chriſtushoz ſerkezteſſelec.

3 [b] De félec hogy valami módon mint az kigyó el tſala az Euát az ő álnokſágáual, azonképpen az ti elmétec meg ſieplőſitetuén, el haylottac ne legyenec az Chriſtusban való éggyügyüſégtől.

4 [c] Bizonyára ha valaki menne ti közzétec, és más Ieſuſt predikállaná, mellyet mi nem predikállottunc, vagy ha más lelket vennétec, mellyet nem vőttetec, vagy más Euangeliomot predikálna mellyet mi nem predikáltunc, azt méltan el ſienuednétec.

5 [d] Mert úgy itélem hogy én ſemmiuel nem vóltam aláb való az fő Apaſtaloknál.

6 Hogy

b: Azoc ellen ſol, kic azt mőgyac vala ő feldle hogy zelen ſe teben alázatos, leueleben pedig kemeny.

i: Felel itt az ötet vádoloc beſzédere. Azt mondgya pedig hogy tanuſi nincnec ſzem lattebelűl ollian. Maſodſor neuetuen őket azt mondgya, hogy ő nem mert magat haſonlitani azokhoz. Harmadſor azt mondgya, hog azoc ker keſſnec azzal az mi naloc nintſen, de ő diſekedic azzal az miuel Iſten ſeretis.

a: Értelme ez vollebet balgatagbocz ő lic az kerkedes, mind az által engedgyetec, meg hogy en kerkedgyem.

Mert ſeretolec titeket, en egyeztelec titeket Chriſtuſnac.

Gen. 3.

b. Az Corinthumbelieh ért valoſorgalmatoſſagat ſzenti.

c: Mint ha azt mondana, ha az igaz Ieſuſt nem predikaltuc, es ha a mi tanitaſunc altal ſient leket nē vőttetec, hatot engemet meg veſſetec.

d: Azokbol purgallia magat a mellyec kel vadoliac vala, hogy tudni illic, alab valo volna a több Apaſtaloknal, hogy beſzedeben goromba, hogy alazatos, hogy nagyon tanit.

6 Hogy ha goromba vagyoc à beſiédben, nem vagyoc goromba az tudomáńban, de mindeneſtül fogua mindenekben niluán, valócká löttünc ti köztetec.

7 Auagy vétkeztetemé mikor magamat meg aláztam, hogy ti fel magaztaltatnátoc? és hogy az Iſten Euangeliomát ingyen prediкáltam néktec?

8 e Más gyülekezeteket foztottam meg azoktól fizetéſt véuén, hogy néktec ſiolgálnéc, és mikor ti köztetec vóltam és ſiükölködtem, nem henyéltem valakinec káráual.

9 Mert az én ſiükſégemet fel segéllettec az Macedoniából iöt attyafiac, és mindenekben úgy viſeltem magamat hogy néktec terhetekre ne lennéc, ez vtánnis úgy viſelem magamat.

10 Az Iſtennec igaſſága úgy légyen én bennem, hogy ez én ditſekedéſem el nem rekeztetic én tőlem Achiánac tartományban.

11 Miért? auagy azéré hogy nem ſieretlec titeket? Tudgya az Iſten.

12 De az mit tſelekeſiem moſt, ez vtánnis azt tſelekeſiem, hogy minden alkolmatoſſágot el rekeſſiec azoktól az kic erre kereſnec alkolmatoſſágot, hogy à miben ditſekednec, olly anyoknac találtaſſanac, mineműc mi vagyunc.

13 Mert ez illyen hamis Apaſtaloc, álnoc munkáſoc, kic Chriſtus Apaſtaliua válaztottác magokat.

14 Nem tſuda pedig, mert az Sátánis el változic világoſſágnac Angyalává.

15 Nem tſuda azért azis, ha igaſſágnac ſiólgaiuá változtattyác magokat, az ő ſiólgaijs: kik nec végec léſien az ő tſelekedetec ſierint.

16 f Eſmét mondom: Ne alitſon engemet valaki eztelennec. Ha pedig annac alitotoc, türietec el engemet mint eztelent, hogy egy keueſet énis kérkedgyem.

17 Az mit mondoc, nem az Wr ſierint mondom: hanem eztelenül, ez dolog felöl való kérkedéſemben.

18 Miuel hogy ſokan ditſekednec teſt ſierint, énis ditſekedem.

19 g Mert örömeſt ſokan el türitec az ezteleneket, ti böltſec léuén.

20 Mert el türitec ha valaki titeket rabſágra kötelez, ha valaki meg éſſen, ha valaki vonſion rayratoc, ha valaki fel fuualkodic elenetec, ha valaki artzúl vęr.

21 h Az boſſúſág ſienuedéſre nézue mondom, miuel hogy mi erötelenec vóltunc. i Sőt inkáb, ha valami dologal valaki bátorſággal akar kérkedni, (mint balgatag úgy ſióloc,) énis bátorſágal merec kérkedni.

22 Sidoké azoc? Enis az vagyoc, Izraelitaké? Enis. Abraham maguajé? Enis.

23 Chriſtus ſiólgaijé? (balgatagúl ſióloc) inkáb én, ſoc faradſágokba böſégesben én, ſoc ſebekben

e: Azaz, Tőlem nem vöttem ſolgálatomnac iutalmát mind az által nehem ſemmi fogiatkozaſő në volt, mert meſſonnél engemet teplal tac, es ha ſükölködöttemis ti köztetec, de ſenkit kereſemmel, në bantottam, es nem benyeltë hogy ha bijac ennem.

f: Eſmet keri az Apoſtal őket, hogy nehabalgatagſág az teſtben kerkedni, mind az által ſennedgyec el hogy kerkedgyec à hamis vaniтoc ellen.

g: Az böltſec el türic á balgatagokat, ti böltſec vadtoc, tehat engemet türiec el. Mas à hogy azt el türitec az kiteket rabſágra kötelez, meg emert Artzul ver. Engemetis ugyt ſienuedgyetes el.

h: Az az, Azért mondom hogy artzul vernec, mert ſoc böſſűt teſtnec raytatoc.

i: Az az, El ſenuedtec à hit raytatoc böſſüſagot teſtemtem abartatoc pedig az Iſten Chriſtuſnac könyue igaiſt fel venni az mi tanitaſunc altal, minthogy mint ket ala valo erötelen, igiar is emberekre ittelteti.

bekben fellyeb azoknál, tömlöczökben inkáb én, halálos veſiedelmekben gyakorta.

24 Az Sidóktól ötſier ſienuedtem negyuen negyuen tſapáſt, egy egy hiján.

25 Háromſior verettettem meg veſſiſüuel, egyſier köueztenec meg, háromſior vóltam az tengeren veſiedelemben haió törés miat, éijel és nappal mélſégben vóltam.

26 Veſiedelmes útakban vóltam, folyó vizeken veſiekedtem, latroc miatt veſiedelemben vóltam, veſiedelembe vóltam az én nemzetſégem miatt, veſiedelemben az pogányoc miatt, veſiedelemben vóltam városban, puztuban, tengeren, veſiedelemben vóltam hamis atyafiac közt.

27 Fáradſágban és nyomoruſágban, vigyázáſokban gyakorta, éhſégben és ſiomiuſágban, böytöléſekben gyakorta, hidegſégben és mezitelenſégbe.

h: Az az, a kiknél nyomoruſágot ſelett ſiorongat engemet, az anya ſient egy hazerr való ſiorgalmatoſſágoſ.

28 h Azoknélkül à mellyec kiuöl eſnec, engemet ſiorongat amaz minden nap ellenem támadó ſokaſág, az az, mind az gyülekezetec felöl való ſiorgalmatoſſág.

i: Az az, ſollehet ſiidalom gyalánt vetic nekem ſemére az nyomoruſágot, de ha ditſékedni kell az nyomoruſágocal ditſékedem minden emmel örömmesben.

29 Kitſoda háborgattatic, hogy én nem háborgattatnám? kitſoda botránkozic meg, hogy én azon nem kelergenéc.

30 i Ha ditſekedni kell, az én nyomorúlt el vetett állapatommal ditſekedem.

31 Az Iſten és az mi Wrunc Ieſus Chriſtuſnac öröcké áldandó attya tudgya, hogy nem hazudoc.

32 Az Damaſcus városba az népnec tiztartóia Aretas király képében, haddal örizte az városſt akaruán engemet meg fogni.

33 De egy ablakon koſárban botſáttattam alá az kö falon, és úgy ſiabadúléc meg ö töle.

XII. Réſz.

1 Dlczekednem énnékem nem illic. Mert immár tęrec az látáſokra és az WRnac ielentéſire.

2 a Tudoc egy embert az Chriſtusban, ez előtt tizen négy eztendöuel, (hogy ha teſtben, nem tudom, auagy teſt kiuöl, nem tudom: Iſten tudgya) el ragadtatott vólt az harmadic égiglen. *a: Erti ömagat.*

3 Es tudoc olly embert, (teſtbené vagy teſt kiuöl, nem tudom, Iſten tudgyá.)

4 El ragadtatott vólt az Paradyſumba, és hallot ki mondhatatlan beſiédeket, mellyeket ember meg nem mondhat.

5 Ez illyen dolgockal ditſekedem, én magam felöl pedig nem ditſekedem, hanem tſac az én erötlenſégemröl.

6 Mert ha akaroc ditſekedni, nem léſiec balgatag, mert igaſſágot ſióloc, de mértekletesen ſióloc, hogy valaki ne gondolkodgyéc én felölem fellyeb annál à minec enoemet lát lenni, auagy az mit hall tölem.

7 Es

7 Es hogy az Istení ielentésekː nec nagyságáual felöttéb el ne hinném magamat, adatott énnékem hegyes öztön, mely az én testemben ragadott, és à Sátán Angyal, hogy engemet tsapdosna, hogy felöttéb el ne higgyem magamat.

8 ᶜ Ezért háromsior könyörgöttem az WRnac, hogy éntüllem el táuoznéc.

9 Es azt mondá nékem: Elég néked az én kegyelmem, mert az én erőm erötlenség által végeztetic el. ᵈ Nagy örömeſt ditsekedem azért az én erötlenségimmel inkáb, hogy lakozzéc én benem az Christus hatalma.

10 Annakokaért gyönyörködöm az erötlenségekben, az siükségekbe, az háborgatásokban, az Christusért való siorongatásokban, mert noha erötelen vagyoc, de ackor erös vagyoc.

11 Balgatag vóltam az ditsekedésben: ti kénsieritettetec engemet arra. Mert ti néktec kellet vólna engemet ditsérnétec. Mert semmiben nem vóltam aláb való az fö Apastaloknál, noha semmi vagyoc.

12 Az én Apastalságomnac soc bizonsági löttec ti köztetec, soc türés által, annac felötte ielec, tsudác és eröc által.

13 Mert mitsoda az à miben aláb valóc vólnátoc az több gyülekezeteknél, hanem tsac hogy én ot nem henyéltem az ti károtockal? Engedgyetec meg nékem eztet bosiságát.

14 Imé harmadsioris kési vagyoc ti hozzátoc menni, hogy ti károtockal ne henéllyec. Mert nem keresem az ti külsö gazdagságtokat, hanem ti magatokat. Mert nem az fiac gyüytnec az atyáknac kéntset, hanem az atyác az fiaknac.

15 En pedig nagy örömeſt költöc, és magamatis adom az ti lelkekért, noha holott én titeket felötte igen sieretlec, ti lassabban sierettec engemet.

16 ᵉ De ám légyen úgy, hogy titeket én nem nehezitettelec semmiuel. De miuel hogy álnoc vagjoc, álnoksággal fogtalac meg titeket.

17 Auagy azoc közzül valamelyic által à kiket hozzátoc botsátam, meg foztottalaké titeket.

18 Kértem az Titust és ö véle botsáttam el amaz atyafiat, auagy meg foztotté titeket az Titus? auagy nem egy lélec vezérlése által iártunké? auagy nem egj nyomba iártunké?

19 ᶠ Visiontag azt alityátoké, hogy ti elötteretec magunkat mentyüc? Az Isten elött à Christusban siólunc, mind az által mind ezeket sierelmesim, à ti epüléstekért.

20 ᵍ Mert félec azon, hogy mikor oda menendec, valami módon nem ollyaténoknac talállac titeket, és énis ollyaténnac találtatom ti tölletec, minçmönec lenni engemet ti nem akarnátoc: hogy valami módon ne legyenec versenségec, irégységec, haragoc, veretkedésec, ragalmazásoc, fondorlásoc, fel fuualkodásoc, pártolkodásoc.

21 Hogy

ᵇ *Nem ereſztett Pal az testnec buiaſának kesértetit, vagy sö faiaſt, az mint nemelliec alittyac, hanem akarmi kesértetet mellyet akart Isten, hogy gyötörtetnec à szantul ez vgre hogy el ne hinne magat.*

ᶜ *Az az, Gyakorta könyörgöttem, de meg nem szabaduloc hirtelen, mert Isten azt mondá, eleg neked az en kegyelmem. Az az, ha hirtelen meg nem szabadithatlac is, de tulmaſſagomnal oltalmaz tec ez kesértetben, azzal elegedgyel meg.*

ᵈ *Az az, ott terem meg az, erőmen a bolot vagyon ezemberec e világnac.*

ᵉ *Azoc ellen mondgya ezt, kic öket vadolnac, hogy ö venne solgálatyanac hatalmát à Corinthusbeliektöl, de alnoksaggal venne ki az emberec közöc alamisnanac fölne alatt.*

ᶠ *Az az, Nem azert mentem magamat, hogy lelkem esmerei vadolna, hanem ti eröttetec miuelem ezt, hogy ne kellet kedgyetec en felelölem. ti doctoratoc felöl.*

ᵍ *Meg mondgya miképen vagyon nekic epüleſekre hog az ö meltoſagat oltalmaz za, bolot imi öket pœnitentiara, es fenyitetni, ha meg nem terne-*

21 Hogy mikor oda menendec, ne alázzon meg az én Istenem ti köztettec engemet, és siratsac azoc közzül sokakat kic annac elötte véckeztenec, és meg nem tértenec az tiztátalanságbó, parázna ságból, buiálkodásból, mellyet tselekedtenec.

XIII. Rész.

Deut. 19.

a: Az az, Immár harmad ször intelec titeket hogy meg tértetec, ha meg nem tértec az két vagy három tanu által meg győzetnec, tudgatot hogy a zoknac bünte tesec lessen.

1 HARmad a vttal mégyec immár hozzátoc, két vagy három tanúnac valláſa által minden dolog meg erősitetic.

2 Meg mondottam, másodsioris mondom mint ha ielen vólnéc, és táuól léuén mostis irom azoknac kic az elött véckeztenec, és mind egyebeknec, hogy ha esmét oda mégyec, nem keduezec.

b: Okat adgya semegetesenec, mert vgy mond mikor az en intesimet meg vetic ec Christust keseritetic, es en ben nem az Christust vetitec meg.

3 b Mert az én általam sióló Christust késérgetitec, ki ti hozzátoc nem erötelen, hanem erös ti bennetec.

c: Az erötelen segen erti az sulgai formát, melyröl sól az Apastal Philip. 3.

4 c Mert noha megfeszitetett vólt az erötlenségböl, mind az által él az Istennec hatalmából. Mert mijs erötelenec vagyunc ö vele, de élünc ö vele az Isten ereiböl ti nállatoc.

d: Az az, Mi es az Christus erötlenségenec példáiat hordozzuc, mert ez világon vtalatosoc vagyunc. De mikeppen ö halálbol fel tamadun Christus, meg bizonita magat Istennec valami erö, lenni, azonképpen tudgyatoc hog, vagyon mi bennönc

5 d Ti magatokat késértsétec meg hogy ha nem vattoc az hitben, ti magatokat probállyátoc meg: Auagy nem esmériteké magatokat hogy az Iesus Christus ti bennetec vagyon? hanem ha meg vettettec vattoc.

6 De reménlem, hogy meg esmériteс hogy mi nem vagyunc meg vettettec. f

f Az az, meg esmeritec hog az mi tanitasunc altal istö hatalmason czelekedet.

7 g Kéuánom pedig az Istentül, hogy semmi gonoszt ne tselekedgjetec, nem hogy mi meg probál tattaknac találtassunc, hanem hogy az mi tiztességes dolog azt tselekedgyétec, mi pedig vgy mint meg vettetteknec alitassunc.

g: Az az, Nem gondoloc sulet teb az en tiztessegemmel, czac azon felec hogy Istent meg ne bantsatoc, sőt inkab bator az emberec itilö ti serint en meg vettett legyec, czac hogy ti ne vetkezzetec, mert egyebet nem kemenö, hanem hogy az igasságnac solgal hassac.

8 Mert nem tselekedhetünc semmit az igasság ellen; hanem az igásságért.

9 Mert örülönc annac hogy mi erötelenec vóltunc, ti pedig erössec vóltatoc, vgyanis azt kéuánnyuc miaz ti epüléstéket.

10 Azért irom táuól létemben ezeket, hogy ielen létemben ne kénsieritessem keménséggel élni, az hatalom sierint mellyet adott nékem az WR eppitésre, de nem rontásra.

11 Végezetre atyámfiai legyetec ió egességben, eppüllyetec, vigaztaltassatoc meg, egy értelemben legyetec, békességesen lakjátoc, és az sieretetnec s- az békességnec Istene lésien veletec.

12 Köszöntsétec egy mást sient tsókolással, köszöntönec titeket mind az sientec.

13 Az WR Iesus Christusnac kegyelme, az Isten sierelme, és az sient lékeknec veletec való közösüléše, légyen mindnyáián ti veletec. AMEN.

PAL A-

lenni, azonképpen tudgyatoc hog, vagyon mi bennönc mellyet ha sükseg meg mutattunc nekt tc. e: Az Corinthusbeliec allapatyabol bizonittya az ö tanitasában valo Istöni erös, mint ha azt mondana, vagy az hogy meg vettettec vadtoc, vagy az hogy meg kel vallanatoc az en tanitasomnac ereiet.